

Codesloten in plaats van groene drukknoppen

Advies 2411

Trefwoorden:	Bbl, Brandveilig gebruik, woonfunctie voor zorg, gelijkwaardigheid, bestaande bouw, vluchtroute, ontruiming, brandmeldinstallatie
Datum:	20 januari 2025
Status:	Definitief

Dit advies is opgesteld voor deze specifieke casus en is niet algemeen geldend. Het is tot stand gekomen met de door partijen aangeleverde gegevens. Deze publieke versie is geanonimiseerd waardoor niet alle documenten waarop dit advies gebaseerd is, herkenbaar zijn weergegeven.

Beschrijving

In een zorgcomplex is een logeerhuis gehuisvest. In het logeerhuis verblijven cliënten die functioneren op een geestelijk niveau van iemand van circa 2 jaar. Omdat deze cliënten zichzelf gemakkelijk in gevaar kunnen brengen, worden ze actief beschermd en worden ze beperkt in de vrijheid om het pand op eigen gelegenheid te mogen verlaten.

De zorgaanbieder is in overleg getreden met de veiligheidsregio om de noodknop deurbediening te mogen verwijderen of om een speciale uitvoering toe te passen en een aantal vluchtroutes te laten eindigen op een veilige plaats die niet voert naar de openbare weg. De veiligheidsregio wijst beide voorstellen af.

Voorgesteld is om naast de deuren van de nooduitgangen in plaats van groene handmelders met deurontgrendeling groene kastjes te plaatsen waarbij de deur via een viercijferige code ontgrendeld wordt. Hieronder is een afbeelding van beide kastjes weergegeven.

1 / 8

Figuur 1 'Reguliere' groene handmelder die de deur automatisch ontgrendeld.

Figuur 2 Voorgesteld alternatief groen kastje waarmee de deur kan worden ontgrendeld door het intoetsen van een viercijferige code.

Codesloten in plaats van groene drukknoppen

Advies 2411

Figuur 3 Situatietekening met daarin opgenomen de los aangeleverde plattegrond, de omsloten veilige plaats (rood omlijnd), de openbare weg en een mogelijk te creëren tweede veilige plaats.

Het logeershuis waarvoor wordt voorgesteld om de goedgekeurde groene handmelders te vervangen door een codeslot in een groen kastje heeft drie nooduitgangen en grenst met verschillende deuren aan het omliggende maaiveld. Dit is hierboven weergegeven in figuur 3.

Adviesvraag

1. Is het toegestaan de groene kastjes te verwijderen?
2. Is het toegestaan om groene kastjes te beveiligen met een code in dit niet openbaar gebouw waar slechts weinig (<50) mensen toegang hebben. Als dit niet mag is het dan wel toegestaan als de code permanent zichtbaar is op het kastje zelf?
3. Is het in dit geval toegestaan om de vluchtweg te laten eindigen op een veilige plaats anders dan de openbare weg wanneer de openbare ruimte vanwege een verstandelijke beperking niet veilig is?

Codesloten in plaats van groene drukknoppen

Advies 2411

Standpunt belanghebbende

Standpunt over adviesvraag 1:

Is het toegestaan de noodknop deurbediening geheel te verwijderen?

In het Bbl bestaat geen directe eis is voor het toepassen van noodknop deurbediening zoals de groene kastjes. Er wordt in het Bbl bijvoorbeeld alleen verwezen naar de groene kastjes in grote gebouwen waar veel en veelal onbekende mensen tegelijk aanwezig zijn. In dit geval is geen sprake van een openbare gelegenheid waar veel mensen tegelijk aanwezig kunnen zijn.

Er is op de locatie 24/7 begeleiding met een geldige BHV-opleiding aanwezig. Deze begeleiding is er bekend mee dat het gebruik van de handbrandmelder alle deuren ontgrendelt, zoals dat ook bij brand automatisch gebeurt. Daarmee is een tijdige ontvluchting gegarandeerd. Misbruik van de noodbediening kan leiden tot ernstige risico's zoals insluiting en (ver)dwalen. De zorgaanbieder acht het risico dat het mis gaat door de aanwezigheid van de groene kastjes groot en zij acht de mogelijke gevolgen hiervan ernstig. Dit is onnodig omdat de ontvluchting ruim voldoende is gewaarborgd middels de handbrandmelders en de 24/7 aanwezigheid van opgeleid personeel. Bovendien is de aanwezigheid van de groene kastjes niet expliciet vereist vanuit het Bbl.

Standpunt over adviesvraag 2:

Is het toegestaan een groen kastje uit te voeren met een code?

Aanvrager is van mening dat de voorgestelde uitvoering van het groene kastje (Figuur 2 hierboven) meer veiligheid biedt dan de reeds toegepaste en goedgekeurde uitvoering (Figuur 1 hierboven).

3 / 8

De voorgestelde uitvoering is meer dan gelijkwaardig omdat:

- Het in beide situaties gaat om een simpele handeling om de deur te openen: op een knop drukken of een code invoeren.
- In beide gevallen wordt duidelijk aangegeven wat de gebruiker moet doen.
- In beide gevallen is geen ingewikkelde instructie of voorkennis nodig.
- Alle informatie en benodigdheden om de deur te openen zijn altijd direct beschikbaar.
- In beide gevallen wordt geen gebruik gemaakt van losse voorwerpen of sleutels.
- Bovendien is de instructie van de voorgestelde uitvoering in de Nederlandse taal, niet Engels!

Standpunt over adviesvraag 3:

Is het toegestaan de vluchtroute te laten eindigen in een afgesloten terrein?

Aanvrager is van mening dat een vluchtweg niet altijd op de openbare weg eindigt. In dit geval zou het juist vanwege de veiligheid ook niet moeten. Voor deze locatie geldt dat de openbare weg namelijk helemaal geen veilige plaats is! Door alleen al het volledig ontbreken van enig verkeersinzicht bij de cliënten, is de openbare weg levensgevaarlijk.

Zoals de vluchtweg ook bij een celfunctie eindigt in een ander brandcompartiment, wordt voorgesteld om de vluchtweg te laten eindigen op een veilige plaats op het aansluitende terrein maar niet de openbare weg.

Codesloten in plaats van groene drukknoppen

Advies 2411

Vanzelfsprekend is er wel een doorgang naar de openbare ruimte, maar die is richting de openbare weg afgesloten met een sleutel.

Standpunt bevoegd gezag

Algemeen

In het oorspronkelijke voorstel, van d.d. 01-08-2024, wordt gesproken over één cliënte die regelmatig (eens per maand enkele nachten) komt logeren. Tijdens, maar ook buiten deze periode wordt de ruimte en het gebouw bewoond, ook door andere cliënten die zelfredzaam zijn en niet ingesloten hoeven te worden. Als het voorstel wordt uitgevoerd, zullen dus ook begeleiders van andere groepen met een andere vluchtsituatie geconfronteerd worden bij vluchtwegen die samenvallen.

Gebouw

Het gebouw is niet ontworpen, aangevraagd, getoetst en uitgevoerd als een gebouw met een gebruiksfunctie voor het insluiten van personen die niet zelfredzaam zijn.

Bij deze casus kijkt men alleen naar het niet zelfstandig kunnen/mogen vluchten van één cliënt en wordt niet naar alle andere facetten gekeken die vanuit de regelgeving meegenomen moeten worden bij een gebruiksfunctie voor het insluiten van personen.

Tijdsduur

De aanvrager heeft aangegeven dat de voorgestelde voorzieningen ook buiten de periode dat de betreffende cliënt aanwezig is, actief zijn en dat er geen 'schakelmoment' is bij aankomst- en vertrekmoment van de betreffende cliënt. De voorgestelde aanpassingen zullen dus permanent aanwezig zijn.

4 / 8

T.a.v. het verwijderen van de groene kastjes:

In het PvE BML, document NCP1541-T7352 pve 1.0 van d.d. 18-12-2012, wordt gesproken over een Groepszorgwoning voor 24-uurszorg en bijeenkomstfunctie. Het huidige gebruik is conform de gebruiksfunctie die in het PvE vermeld stond.

Door de nu aanwezige groene ontgrendelingsknoppen kunnen de aanwezigen op ieder moment zelfstandig vluchten. Ook bij een beginnende brand of een gevaarlijke situatie waarbij een brand nog niet gedetecteerd is door de aanwezige brandmeldinstallatie. Of in vluchtsituaties, anders dan bij brand, bijvoorbeeld bij een gaslekkage of bij bedreigende situaties die in de huidige samenleving steeds vaker gebeuren.

Overigens is er ook de mogelijkheid dat de betreffende cliënte de rode handbrandmelders weet te vinden of activeert en zo alsnog naar buiten kan lopen.

T.a.v. de codesloten:

Artikel 6.21. lid 1 Bbl stelt: *"Een deur op een vluchtroute is bij aanwezigheid van personen in het bouwwerk alleen gesloten als die deur tijdens het vluchten, zonder gebruik te moeten maken van een sleutel, onmiddellijk over de ten minste vereiste breedte kan worden geopend."*

In de integrale nota van toelichting staat een code expliciet benoemd als voorbeeld welke niet is toegestaan. Het invoeren van meerdere cijfers/toetsen is ook geen 'één simpele handeling' voor het 'onmiddellijk openen',

Codesloten in plaats van groene drukknoppen

Advies 2411

zoals bij een panieksluiting en/of de in het verleden in veel gevallen gedoogde knopcilinder. Zeker in een stresssituatie bij een calamiteit bestaat de grote kans dat een verkeerde code/toets wordt ingedrukt. Daarnaast kost het meer tijd om een code in te toetsen.

Het gebouw is niet ontworpen, getoetst en gebouwd met voorzieningen en maatregelen voor het insluiten van personen, artikel 6.21 lid 2 Bbl is dus niet van toepassing.

T.a.v. vluchten naar de Openbare weg:

Artikel 3.49 lid 1 stelt: *“Op elk punt van een voor personen bestemd gedeelte van een vloer begint een vluchtroute die leidt naar het aansluitende terrein en vandaar naar de openbare weg.”*

Dit artikel voorkomt dat je ingesloten raakt op een potentieel gevaarlijke plaats buiten het gebouw. De openbare weg wordt gezien als de plaats waar je uiteindelijk definitief veilig bent of door kunt vluchten. Bovenstaande gelezen in relatie met artikel 6.21 Bbl, betekent dit dat alle deuren op de vluchtroute niet afgesloten mogen worden. Ook deuren/poorten in buitenhekken mogen niet afgesloten zijn.

Voorgesteld is om de mogelijkheid te onderzoeken om het gehele terrein (dus inclusief het parkeerterrein) af te sluiten middels een hekwerk zodat de vluchtende personen op voldoende afstand van het gebouw zouden kunnen wachten, zodat ze geen last hebben van de warmtestraling en rook. Daarbij een gelijkaardigheid aanvragen voor het openen van de deuren in de hekken. Dit zou echter niet in de bedrijfsvoering passen en/of te duur zijn. Het beperkte deel van de buitenruimte dat wel afgesloten kan worden in de huidige situatie is wat ons betreft te dicht op het gebouw gelegen.

5 / 8

Conclusie:

We begrijpen dat voor de veiligheid de bewegingsvrijheid van de betreffende cliënt moet worden beperkt. We begrijpen ook dat de ouders c.q. verzorgers een locatie zoeken waar ze de betreffende cliënt af en toe kunnen onderbrengen. Maar de vluchtveiligheid van meerdere aanwezige personen (permanent) verminderen in het belang van (in de oorspronkelijke aanvraag) één cliënt, die eens per maand aanwezig is, terwijl het gebouw niet is ingericht voor alle facetten voor het insluiten van personen, kan volgens ons niet de bedoeling zijn.

Wij vragen ons dan ook af of dit bouwwerk de aangewezen/geschikte locatie is om te verblijven voor de betreffende cliënt of dat deze beter opgevangen kan worden in een gebouw dat ontworpen, getoetst en uitgevoerd is voor de doelgroep waarbinnen de betreffende cliënt valt en met een organisatie in het gebouw die daarop is ingericht.

De gebouweigenaar kan ook een aanvraag omgevingsvergunning Bouw doen waarbij het gebouw geschikt gemaakt wordt voor het insluiten van personen.

Mogelijk is ook uitspraak 1106 van de ATGB (deels) relevant voor deze casus.

Codesloten in plaats van groene drukknoppen

Advies 2411

Uitgangspunten

Het advies is gebaseerd op de volgende documenten:

1. Adviesaanvraag van 4 november 2024;
2. Notitie 'Gelijkwaardigheid ...' door zorgaanbieder, geen kenmerk, met variabele datum;
3. Ontruimingsplan voor Crisisopvang en logeershuis, v.1.0, van 15 juli 2022, met kenmerk door adviesbureau brandveiligheid;
4. Nota van aanvulling BMI, van 7 mei 2013, met kenmerk CO1810-0339-NVA-002 door adviesbureau brandveiligheid, goedgekeurd door veiligheidsregio op 6 januari 2019;
5. 'Verklaring 2° Nota van Wijziging op Programma van Eisen', van 29 januari 2020, met kenmerk 17.799-NVA-20;
6. E-mail van zorgaanbieder aan ATGB, van 14 november 2024 met een toelichting op de gevraagde aanvullende informatie, waaronder de opbouw van de BHV-organisatie en de situatie in Google Maps.

Inhoudelijke beschouwing adviesvraag

De adviescommissie heeft bij de behandeling van de adviesvraag het volgende overwogen:

- De aanvrager van het advies stelt als oplossing voor het ontgrendelen van de vluchtdoor de volgende maatregelen voor:
 - Deur wordt ontgrendeld door een handbrandmelder. Het personeel is daarvoor volgens het BHV-plan geïnstrueerd.
 - Toepassing van een zogenaamde 'groene knop' die is voorzien van een codeslot (waarbij de code permanent zichtbaar is op het codeslot). Na het correct intoetsen van de code, valt de deur vrij.
- De aanvrager van het advies wil niet volstaan met alleen een 'groene knop', vanwege het risico dat personen ongecontroleerd naar buiten kunnen gaan en verdwalen (in dit geval gaat het volgens opgave om één cliënt) en vanwege het risico van insluiping.
- Volgens het PvE BMI, document NCP1541-T7352 pve 1.0 van d.d. 18-12-2012, is er sprake van een Groepszorgwoning voor 24-uurszorg en bijeenkomstfunctie. Conform opgave is het huidige gebruik conform de gebruiksfunctie die in het PvE vermeld is.
- Artikel 6.21 van het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) regelt het gebruik van deuren in vluchtroutes. Voor een woonfunctie voor zorg, waaronder een groepszorgwoning, gelden het eerste en tweede lid. Volgens artikel 6.21, eerste lid, Bbl, moet een deur op een vluchtroute, bij aanwezigheid van personen in het bouwwerk, tijdens het vluchten onmiddellijk over de ten minste vereiste breedte kunnen worden geopend. De toelichting van het Bbl geeft bij dit artikel onder andere het volgende aan:

Met sleutel wordt hier niet alleen een bij een slot behorende sleutel bedoeld maar ook elk ander los voorwerp of code of scan die nodig is om een deur bij brand over de ten minste vereiste breedte te openen.

- Volgens artikel 6.21 tweede lid, van het Bbl, kan een deur op een vluchtroute die begint in een ruimte voor het insluiten van personen als bedoeld in de artikelen 3.122 derde lid, en 4.217 derde lid, tijdens het vluchten met een sleutel over de ten minste vereiste breedte worden geopend, mits de inrichting, het gebruik en de organisatie zodanig zijn dat het in artikel 6.2 beoogde brandveiligheidsniveau is gewaarborgd.

Codesloten in plaats van groene drukknoppen

Advies 2411

Artikel 6.2 van het Bbl beschrijft de oogmerken van de regels die zijn gesteld in hoofdstuk 6 van het Bbl, waaronder het waarborgen van de veiligheid.

- De toelichting van het Bbl geeft bij dit artikel onder andere het volgende aan:

In het tweede lid is bepaald dat het eerste lid niet geldt voor een deur op een vluchtroute die begint in een ruimte voor het insluiten van personen. Zo'n ruimte kan zowel een celfunctie zijn (bijvoorbeeld een celeenheid in een penitentiare inrichting) als een andere ruimte voor het insluiten van personen in een andere gebruiksfunctie zoals een kantoorfunctie (bijvoorbeeld een verhoorruimte of ophoudruimte in een politiebureau of rechtbank). Voor deze uitzonderingsbepaling is gekozen omdat de aard van dit soort gebouwen zich in het algemeen verzet tegen deuren die door iedereen zonder sleutel kunnen worden geopend. Het is wel nodig dat de deuren voldoende snel over de vereiste breedte kunnen worden geopend. Wat dit in de praktijk betekent zal van geval tot geval zorgvuldig moeten worden nagegaan. Inrichting en gebruik moeten zodanig zijn dat het met artikel 6.2 beoogde veiligheidsniveau is gewaarborgd. Opgemerkt wordt dat deze regel niet alleen geldt voor het als celfunctie aangemerkt gedeelte van bijvoorbeeld een penitentiare inrichting of psychiatrische inrichting (gesloten afdeling), maar ook voor andere in zo'n inrichting gelegen gebruiksfuncties met hetzelfde veiligheidsregime.

- In een eerder advies dat de ATGB heeft uitgebracht over het elektronisch ontsluiten van een deur op de vluchtroute is het volgende aangegeven:

De ATGB is van mening dat het plaatsen van een groene knop voor elektronische ontgrendeling naast de deur, een adequate oplossing biedt om rechtstreeks te kunnen voldoen aan artikel 7.12, eerste lid, van het Bouwbesluit 2012. In deze situatie biedt het uitsluitend toepassen van een automatische ontgrendeling van bedoelde deuren nadat de BMI in alarm is gegaan, naar de mening van de ATGB, geen gelijkwaardige mate van vluchtveiligheid als is beoogd met artikel 7.11, eerste lid, van Bouwbesluit 2012.

7 / 8

- Dit advies is uitgebracht toen het Bouwbesluit 2012 nog van toepassing was, maar is, naar het oordeel van de ATGB, ook van toepassing op het Bbl: een groene knop voor elektrische ontgrendeling naast de deur, biedt een adequate oplossing om rechtstreeks te kunnen voldoen aan artikel 6.2.1, eerste lid, van het Bbl.
- In de onderhavige casus kan de deur worden ontgrendeld door het indrukken van een handbrandmelder. In het BHV-plan is aangegeven dat het personeel hiervoor is geïnstrueerd. Het openen van de deur tijdens een noodsituatie is dus afhankelijk van het correct handelen van het personeel. Dit is een organisatorisch risico. Er zijn echter situaties denkbaar dat de handbrandmelder niet wordt geactiveerd, maar dat het wel noodzakelijk is dat de deur wordt geopend. Het indrukken van een handbrandmelder om de deur te kunnen ontsluiten is naar het oordeel van de ATGB, zonder toepassing van een groene knop, daarom geen adequate oplossing om rechtstreeks te kunnen voldoen aan artikel 6.2.1, eerste lid van het Bbl.
- Voor het intypen van een code waarmee de groene knop wordt ontgrendeld, zijn meerdere handelingen nodig. Er moeten namelijk een aantal cijfers in een bepaalde volgorde worden ingetoetst, waarbij er, zowel bij het intypen van de juiste cijfers, als in de juiste volgorde, een fout gemaakt kan worden. Zeker in een stresssituatie zoals bij brand, is het maken van fouten denkbaar. Het permanent zichtbaar maken van de code ter plaatse van het codeslot geeft wel enige reductie van de faalkans, maar is, naar het oordeel van de ATGB, niet afdoende om een gelijkwaardige mate van veiligheid te realiseren.

De ATGB geeft de volgende overweging(en) mee ten aanzien van de door betrokken partijen beargumenteerde standpunten:

- Met betrekking tot de motivering van de aanvrager merkt de ATGB op:

Codesloten in plaats van groene drukknoppen

Advies 2411

- ▣ Het risico van insluiping is er ook als een codeslot op de groene knop wordt aangebracht. De ATGB ziet hierin geen verschil. Tijdens het normale gebruik kan de deur immers ook worden ontgrendeld met een code.
- ▣ De oplossing met het codeslot wordt voorgesteld voor slechts één client. Deze oplossing heeft echter ook consequenties voor de veiligheid van andere personen in het gebouw (bewoners en personeel); ook deze personen moeten namelijk de code intoetsen.
- ▣ Voor het beperken van het risico dat personen ongecontroleerd het gebouw verlaten, zijn ook andere oplossingen denkbaar. Denk bijvoorbeeld aan het aanbrengen van een alarmering waardoor bij het indrukken van de groene knop het personeel wordt gealarmeerd en actie kan ondernemen.
- Met betrekking tot de motivering van de brandweer merkt de ATGB op:
 - ▣ Een vluchtroute moet volgens de definitie van het Bbl eindigen op een veilige plaats. Een afgesloten aansluitend terrein kan naar het oordeel van de ATGB worden beschouwd als veilige plaats, mits er op voldoende afstand van het gebouw kan worden gewacht en mits er voldoende waarborgen zijn dat de afsluiting van het aansluitende terrein naar de openbare weg door het personeel kan worden geopend.

■ Advies

Gelet op het voorgaande adviseert de ATGB in deze casus als volgt over de toepassing van de bouwvoorschriften:

1. *Is het toegestaan de groene kastjes te verwijderen?*

Nee, zie verder de antwoorden op de vragen 2 en 3.

8 / 8

2. *Is het toegestaan om groene kastjes te beveiligen met een code in dit niet openbaar gebouw waar slechts weinig (<50) mensen toegang hebben. Als dit niet mag is het dan wel toegestaan als de code permanent zichtbaar is op het kastje zelf?*

Nee, met een deur die uitsluitend met een sleutel kan worden geopend wordt niet rechtstreeks aan het eerste lid van artikel 6.2.1 voldaan, ook niet als de sleutel een code is. Voorts kan naar het oordeel van de ATGB het permanent zichtbaar zijn van de code op het kastje zelf, niet worden aangemerkt als een gelijkwaardige maatregel. Dit gezien de tijdsduur en het foutenrisico die aan het invoeren van een code zijn verbonden.

3. *Is het in dit geval toegestaan om de vluchtweg te laten eindigen op een veilige plaats anders dan de openbare weg wanneer de openbare ruimte vanwege een verstandelijke beperking niet veilig is?*

Ja. Een vluchtroute moet, volgens het eerste lid van artikel 4.65, eindigen op een veilige plaats en vandaar uit leiden naar de openbare weg. Een afgesloten aansluitend terrein kan naar het oordeel van de ATGB worden beschouwd als veilige plaats, mits er op voldoende afstand van het gebouw kan worden gewacht en mits er voldoende waarborgen zijn dat de afsluiting van het aansluitende terrein naar de openbare weg door het personeel kan worden geopend.

Overigens merkt de ATGB over deze casus nog het volgende op:

De nooduitgangen lijken niet uit te komen op de aangegeven veilige plaats.

